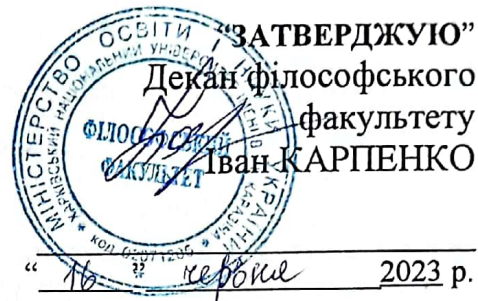

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра українознавства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень
галузь знань _____
спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
освітні програми Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет Економічний

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Протокол № 6 від 16 червня 2023 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат історичних наук, доцент Потоцький В'ячеслав Петрович

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства філософського факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Протокол від 12 червня 2023 року № 11.

В.о. завідувача

кафедри українознавства

В'ячеслав ПОТОЦЬКИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної
програми «Інформаційні технології у фінансах
та електронна комерція»

Гарант освітньо-професійної
програми «Інформаційні технології

у фінансах та електронна комерція»

Віталій ДАНИЧ

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол від “21_” червня 2023 року, протокол № 11__

Голова науково-

методичної комісії

Вікторія СВТУШЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Історія України” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавра спеціальності – «Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблення знань студентів з історії України, ознайомлення з основними тенденціями розвитку сучасної історичної науки, оволодіння методами роботи з історичними джерелами та науковою літературою.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення ролі історії України в системі соціально-гуманітарних наук; ознайомлення з основами традиційної та модерної історіографії; висвітлення найважливіших дискусійних історичних проблем; оволодіння сучасними засобами вивчення історичних джерел та наукових публікацій, прийомами їх аналізу та здобуття на цій основі практичних навичок для оцінки поточних суспільних процесів та явищ.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є формування наступних загальних компетентностей:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

1.3. Кількість кредитів 3.

1.4. Загальна кількість годин 90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	

16 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
42 год.	
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Знати принципи періодизації історії України та її основні етапи; основні поняття та терміни; особливості соціально-економічних, політичних, культурних процесів розвитку України на різних етапах; діяльність видатних історичних осіб, політичних партій, державних утворень, що існували в Українських землях від давнини до сьогодення; сучасні історичні теорії та методологічні підходи для аналізу суспільства. Здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах

Уміти аналізувати історичні процеси, події, факти; брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та науковою літературою з історії України; застосовувати знання з історії України у процесі розв'язання професійних завдань. Аналізувати геополітичне та гео економічне положення окремих держав на території сучасної України та виявляти їх головні інтереси.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПП:

ПР1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПР2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПР3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПР4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПР5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПР6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефаківців у сфері економічної діяльності.

ПР7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПР8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПР9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПР11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

- ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
- ПР14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- ПР15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.
- ПР17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
- ПР18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
- ПР19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.
- ПР20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.
- ПР21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
- ПР23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.
- ПР24. Демонструвати здатність діяти соціально-відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Стародавня й середньовічна історія України (до другої половини XVII ст.).

Тема 1. Історія України як наука.

Предмет і завдання курсу. Методологічні проблеми вивчення історії України. Джерела та історіографія. Періодизація української історії.

Тема 2. Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях (VII ст. до н.е. – IX ст. н.е.)

Поява людського життя та археологічні пам'ятки на території України. Неолітична революція. Трипілля: археологічна культура чи цивілізація. Особливості соціально-економічного, політичного та культурного розвитку античних міст-держав Північного Причорномор'я та скіфів. Етногенез слов'ян. Східнослов'янські племена в I тис. н.е.

Тема 3. Київська Русь – середньовічна українська держава.

Утворення ранньосередньовічної держави на українських землях. Норманська та слов'янська теорії походження давньоруської держави. Еволюція суспільно-політичного та економічного устрою українських земель. Поширення християнства та розвиток літератури. Церковна архітектура Києва та Чернігова.

Тема 4. Наслідки роздробленості Київської Русі. Південно-Західні руські князівства та їх політика (XII – перша половина XIII ст.).

Причини розпаду ранньосередньовічної держави. Князівства Середнього Подніпров'я. Галицько-Волинська держава. Соціально-політичний портрет київських князів. Монгольська навала. Вплив Золотої Орди на політичне життя українських земель.

Тема 5. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XVI–перша половина XVII ст.).

Входження українських земель до складу Великого князівства Литовського. Українські землі в складі Великого князівства Литовського. Земські привілеї. Особливості політичної системи: Пани-Рада, повітові шляхетські сеймики, Вальний сейм, Магдебурзьке право в Україні. Литовські статuti. Люблінська унія 1569 р. Колонізація українських земель. Фільваркова система. Слободи. Релігійна ситуація в українських землях. Брацький рух. Полемічна література. Поява греко-католицької (уніатської) церкви та її значення для розвитку суспільства. Формування низового та реєстрового козацтва. Еволюція козацького руху в 1590-ті – 1630-ті роки. Соціально-політична характеристика шляхти в Україні. П.Сагайдачний, К.Острозький, І.Вишенський, П.Могила як політичні і культурні діячі. Соціально-економічні наслідки перебування Українських земель у складі Речі Посполитої (1569-1647 рр.).

Розділ II. Нова історія України (1648-1917 рр.).

Тема 6. Українська національна революція XVII ст. і становлення української державності (1648-1676рр.).

Причини та характер Визвольної війни. Утворення і розвиток козацької держави (Гетьманщини). Політика зовнішньополітичних союзів Б.Хмельницького. Переяславська Рада. Березневі статті. І.Виговський. Гадяцький трактат. Руїна: причини та характер громадянської війни. Особливості політичної орієнтації гетьманів Лівобережної та Правобережної України в 1660-1680-ті рр. І.Брюховецький, П.Дорошенко, Ю.Хмельницький.

Тема 7. Українська державність наприкінці XVII- XVIII ст.

Гетьманування І.Мазепи: історичні міфи і реалії (кінець XVII – початок XVIII ст.). Коломацькі статті. Поступове обмеження автономії Гетьманщини в 1709-1783 рр. Правобережна Україна в складі Речі Посполитої. Гайдамацький рух. Соціально-політична характеристика української козацької старшини. Українська дерев'яна та мурована церковна архітектура. Козацькі літописи. Слобідська Україна як історико-культурний регіон.

Тема 8. Українське національне Відродження XIX ст..

Особливості національно-культурного відродження в Наддніпрянський та Західній Україні. Форми та прояви українського відродження. «Історія Русів». Харківський університет та його роль в розвитку української культури. Т.Шевченко: оцінка суспільно-політичного значення творчості поета. Кирило-Мефодіївське братство. М.Костомаров. «Закон Божий. Книга буття українського народу».

Тема 9. Нові тенденції в соціально - політичному житті і національно-визвольному русі в Україні на початку XX ст.

«Великі реформи» 1860-1870-х рр. в Російській імперії: особливості проведення і наслідки в українських землях. Становлення та розвиток місцевого самоврядування. Національний рух у Східній Україні в другій половині XIX ст. Громади. М.Драгоманов та його «Листи на Наддніпрянську Україну». Особливості економічного і суспільно-політичного життя в Західній Україні. Москвофільство і народовство. «Просвіти». Виникнення українських політичних партій, їх програмні вимоги та діяльність. «Подвійна лояльність». Концепція «органічного розвитку». Українська культура другої половини XIX – початку XX ст.: стан освіти, література, розвиток театру. Наукова діяльність М.Грушевського. І.Франко, Є.Чикаленко. В.Винниченко, М.Міхновський. Соціальні

верстви українського суспільства в умовах наздоганяючої модернізації: селяни, інтелігенція, робітники (соціально-політичний портрет).

Розділ III. Новітня історія України (березень 1917-2021 рр).

Тема 10. Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920рр.).

Українська Центральна Рада. Створення УНР. Боротьба за владу в Україні в кінці 1917 – на початку 1918 рр. Конституція УНР (1918 р.). Українська держава. П.Скоропадський, С.Петлюра, Н.Махно: політична діяльність доби революції 1917-1920 рр. Більшовизм в Україні. Створення УСРР. ЗУНР: виникнення, історична доля. Селянський повстанський рух в Україні 1918-1920 рр. Здобутки, наслідки, уроки національно-демократичної революції.

Тема 11. Українські землі в 20-30-ті рр. ХХ ст.

Особливості непу в Україні. Радянська Україна і створення СРСР. Політика коренізації (українізації). Літературна дискусія 1925-1928 рр. М.Хвильовий рол європейську орієнтацію української культури. Політичне, культурне та повсякденне життя в УСРР 1920-х рр. Діячі української політики та культури.

Радянська модернізація кінця 1920-1930-х рр. Індустріальний розвиток України в умовах форсованої індустріалізації 1930-х рр. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки. Західна Україна, Північна Буковина та Закарпаття в 1920-1939 рр. Національно-визвольний рух. ОУН. Ідеологія «інтегрального націоналізму». УНДО.

Тема 12. Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.).

Українське питання в європейській політиці напередодні та на початку Другої світової війни (1939-1941 рр.). Початок Другої світової війни і доля українських земель. Бойові дії в Україні в 1941-1944 рр. Воєнно-політична ситуація в Україні у 1941-1942 та 1943-1944 рр. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору. Радянські партизани та бійці УПА: соціально-політична характеристика керівників та рядових учасників руху Опору.

Тема 13. Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991рр.).

УРСР в повоєнний період: особливості відбудови. Політична ситуація в Західній Україні (1945-1953 рр.). Політичне, соціально-економічне та культурне життя в Україні в 1953-1991 рр. Радянська людина як суспільний феномен в УРСР (1960-ті – 1991 рр.). КПУ в політичній системі УРСР. Перші секретарі ЦК КПУ М.Підгорний, П.Шелест, В.Щербицький. Дисидентський рух 1950-1980-х рр.: типологія, форми та методи боротьби. Книга І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Соціально-політичний портрет українського дисидента 1950-1980-х рр.

Тема 14. Розбудова української незалежної держави (1991-2021рр.).

Проголошення незалежності України. Становлення політичної системи: подолання радянського спадку, поширення європейських цінностей. Формування державних структур, органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства. Особливості багатопартійності у посттоталітарній Україні. Кризові явища в економіці та спроби реформ. Вибір зовнішньополітичної стратегії. Історія української національної символіки. Стан та проблеми розвитку освіти, науки, мистецтва.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	У сь ог о	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л а б	інд	с р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Стародавня й середньовічна історія України (до другої половини XVII ст.)												
Тема 1. Історія України як наука.	6	2	1			3						
Тема 2. Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях. Першопочатки Українства (XII ст..до н.е.– до 80-х років IX ст.н.е.) .	6	2	1			3						
Тема 3. Київська Русь-середньовічна українська держава (IX-XI ст.).	6	2	1			3						
Тема 4. Наслідки розроблення Київської Русі. Південно-Західні руські князівства та їх політика (XII –перша половина XIII ст.).	6	2	1			3						
Тема 5. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV– перша половина XVIIст.)	6	2	1			3						
Разом за розділом I	30	10	5			15						
Розділ 2. Нова історія України												
Тема 6. Українська національна революція XVII ст. і становлення Української державності (1648 -1676pp.)	9	3	2			4						
Тема 7. Українська державність наприкінці XVII – XVIII ст.	8	3	1			4						
Тема 8. Українське національне Відродження XIX ст.	7	3	2			2						
Тема 9. Нові тенденції в соціально-політичному житті і національно-	6	3	1			2						

визвольному русі в Україні на поч. ХХ ст.													
Разом за розділом II	30	12	6			1 2							
Розділ 3. Новітня історія України													
Тема 10. Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.)	6	2	1			3							
Тема 11. Політичні режими на українських землях у 20-30 рр. ХХ ст.	6	2	1			3							
Тема 12. Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.)	6	2	1			3							
Тема 13. Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.)	6	2	1			3							
Тема 14. Розбудова Української незалежної держави (1991-2021 рр.)	6	2	1			3							
Разом за розділом III	30	10	5			15							
	90	32	16			42							

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і завдання курсу „Історія України”.	1
2.	Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях. Першопочатки українства (XII ст..до н.е.– до 80-х років IX ст.н.е.)	1
3.	Київська Русь – середньовічна українська держава.	1
4.	Наслідки розроблення Київської Русі. Південно-Західні руські князівства та їх політика (XII –перша половина XIII ст.).	1
5.	Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV– перша половина XVIIст.)	1

6.	Українська національна революція XVII ст. і становлення Української державності (1648-1676 рр.)	2
7.	Українська державність наприкінці XVII – XVIII ст.	1
8.	Українське національне Відродження XIX ст.	2
9.	Нові тенденції в соціально-політичному житті і національно-визвольному русі в Україні на поч. XX ст.	1
10.	Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.)	1
11.	Політичні режими на українських землях у 20-30 рр. XX ст.	1
12.	Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.)	1
13.	Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.)	1
14.	Розбудова Української незалежної держави (1991-2021 рр.)	1
	Всього	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Історія України як наука. Опрацювати текст вступної лекції.	3
2	Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях. Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
3	Київська Русь – середньовічна українська держава. Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
4	Наслідки розроблення Київської Русі. Південно-Західні руські князівства та їх політика (XII – перша половина XIII ст.). Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
5	Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
6	Українська національна революція XVII ст. і становлення Української державності (1648 -1676рр.) Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	4
7	Українська державність наприкінці XVII – XVIII ст.	4
8	Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	2
9	Нові тенденції в соціально-політичному житті і національно-визвольному русі в Україні на поч. XX ст. Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	2
10	Національно-демократична революція в Україні. Боротьба за державність (1917-1920 рр.). Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
11	Україна в 1920-1930-ті рр.	3

	Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	
12	Україна і Друга світова війна (1939-1945 рр.) Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
13	Криза тоталітарної системи. Ідейна та громадська боротьба за державну незалежність (1945-1991 рр.) Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
14	Розбудова Української незалежної держави (1991-2021 рр.) Опрацювати відповідний розділ підручника (конспект). Робота з історичними джерелами з хрестоматії.	3
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу: - словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж); - наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); - практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання: - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; - методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; - методи контролю та самоконтролю у навчанні; - бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивнодедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Історія України»:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет;
- контрольні заходи.

2. Види навчальної роботи студентів:

- лекція;
- семінарське заняття;
- консультація;
- залік.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Історія України» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою та глобальною мережею Інтернет; робота з історичними джерелами, виконання тестових завдань, підготовка самостійної роботи і презентацій до семінарських занять тощо. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем у залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми.

Під час лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (реконструкція, лекція, пояснення, робота з історичними джерелами, демонстрація тощо), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи, коли викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування підпроблем. Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

8. Методи контролю

Згідно з наказом № 0202-1/260 від «07» серпня 2020 р. лекції проводяться виключно в онлайн режимі із застосуванням платформи для відеоконференцій ZOOM. 25 % часу лекції надається для запитань, дискусій, обговорення проблемних питань навчального матеріалу.

Практичні заняття можуть проходити в аудиторії (до 20 осіб), чи в дистанційний формі.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та практичних занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань під час виконання самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та інші задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити самостійні наукові дослідження та презентувати їх із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 3. Максимальна кількість за усі виступи: $15 \times 3 = 45$ бали.

3 бали – красномовний логічний виступ, риторично грамотний за усіма параметрами оцінювання.

2 бали – виступ за темою з частковими порушеннями параметрів красномовства.

1 бал – формальний виступ з намаганням схематично викласти тему.

1 – зауваження, доповнення.

0 – пасивна присутність.

Критерії оцінювання робіт за самостійними завданням

За завдання з самостійної роботи студенти можуть набрати $3 \times 5 = 15$ балів максимально. Критерієм оцінки самостійної роботи є наявність власної (авторської) позиції; пов'язаність змісту есе із сучасними українськими реаліями (практичними чи теоретичними); наявність висновку й посилань на літературу і джерела.

5 балів – робота виконана на високому теоретичному рівні, містить аналіз побаченого і добре обгрунтовану авторську позицію.

4 бали – має незначні недоліки з питань самостійної роботи, авторська позиція обгрунтована не досить послідовно.

3 бали – не містить критичного аналізу, неповністю висвітлена проблематика.

2 бали – робота не містить достатньо джерел і літератури, відсутня авторська позиція

1 бали – робота має компілятивний характер, помилки в оформленні.

0 балів – плагіат, несамостійно виконана робота

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 15 балів

Питання на знання біографії – 10 балів

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти надається можливість скласти екзаменаційну роботу в тестовій формі (екзаменаційне завдання містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Історія України» (для спеціальності «051 – Економіка»).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													Екзамен	Сума	
Розділ 1						Розділ 2							Разом	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13 К.Р.	60		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5		

T1, T2 ... T13 – теми розділів, КР – контрольна робота.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за чотирирівневою шкалою
	для іспиту
90-100	відмінно
80-89	добре
70-79	
60-69	задовільно
50-59	

Здобувач освіти не допускається до сесії, якщо він не набрав впродовж семестру 10 балів.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О.Д.Бойко. – 5-те вид., доп. – Київ : Академвидав, 2014. – 717 с.
2. Бойко О.Д. Історія України : підручник / О.Д.Бойко. – 4-те вид., доп. – Київ : Академвидав, 2012. – 702 с.
2. Політична історія України: навч. посіб. / В.А.Греченко, В.І.Танцюра, В.В.Калініченко та ін. – 2-е вид., допов. – К.: Академвидав, 2008. – 552 с.
3. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
5. Попович М. Нарис історії культури України / М.В.Попович. – К.: : АртЕк, 1999. – 727 с.

Допоміжна література

2. Багалій Д.І. Вибрані праці: у 6 т. Т.5: Історія колонізації Слобідської України. Ч.1. – Харків : Видавництво Народної української академії (НУА), 2007. – 575 с.
3. Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі / М.Ю.Брайчевський. – К.: Наукова думка, 1988. – 261 с.
4. Верстюк В. Махновщина. Селянський повстанський рух на Україні (1918-1921) / В.Ф.Верстюк. – Київ : Наукова думка, 1991. – 368 с.
5. Від Путивля до Карпат. Карпатський рейд Сумського партизанського з'єднання під командуванням С.А.Ковпака (червень – вересень 1943 р.): очима учасників, мовою документів. – К.: Парламентське вид-во, 2005. – 304 с.
6. Голод 1932-1933 років в Україні: причини та наслідки. – К.: Наукова думка, 2003. – 888 с.
7. Горобець В.М. «Це вікопомне склеювання знову в одне...». Зовнішньополітичні стимули та соціополітичні аванси для впровадження Гадяцької унії 1658 р. // Український історичний журнал. – 2009. – №4 – С. 48-66.
8. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – К.: Наукова думка, 1991-2000.
9. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? / І.М.Дзюба. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2005. – 330 с.
10. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – 2-у вид., доопрац. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 718 с.
11. Довженко О.П. Щоденникові записи, 1939-1956. – Х.: Фоліо, 2013. – 879 с.
12. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914-1920 роки). – К.: Темпора, 2007. – 632 с.
13. Історія української культури. – К.: Наукова думка, 2001-2011. – Т.1-5.
14. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.
15. Касьянов Г.В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія // Український історичний журнал. – 2009. – №1 – С. 160-180.
16. Кентій А.В., Лозицький В.С. Партизанський рух 1941-1944 рр. в Україні // Український історичний журнал. – 2005. - №3. – С. 3-16.
17. Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т. / Упоряд. О.О.Франко, М.І.Бутич, І.І.Глизь. – Київ : Наукова думка, 1990.

18. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1991-1928). – К.: Основи, 1996 . – 396 с.
19. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – К.: Основи, 1994. – Т.1-2.
20. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. Т.1. 1920-1939. – Мюнхен, Лондон, Нью-Йорк: Українське Державне видавництво, 1968 . – 642 с.
21. Моця О.П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів // Український історичний журнал. – 2007. – №1 – С. 4-19
22. Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Зб. док. і мат. – К.: Наукова думка, 1994. – 560 с.
23. Переяславська Рада 1654 року: Історіографія та дослідження. – К. : Смолоскип, 2003 . – 891 с.
24. Політична історія України ХХ ст. – К.: Генеза, 2002-2003. – Т. 1-6.
25. «Початок Русі: Південь і Північ» (матеріали круглого столу) // Український історичний журнал. – 2008. – №3 – С. 4-30.
26. Рыбаков Б. Киевская Русь и русские княжества, XII-XIII вв. – М.: Наука, 1982. – 592 с.
27. Сарбей В. Національне відродження України. – К. : Альтернативи, 1999 . – 336 с.
28. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. – К., Філадельфія, 1995. – 495 с.
29. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К.: Т-во «Знання» України, 1993. – 192 с.
30. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). – К.: ВД "Києво-Могилянська академія", 2009 . – 447 с.
31. Соловьев С.М. История России с древнейших времен. – М.: Мысль, 1988-1993. – Кн.І-ІХ.
32. Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради». – К.: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2013. – 403 с.
33. Чухліб Т.В. Мазепинська Україна між Російською та Шведською коронами: дилема вибору протекції // Український історичний журнал. – 2009. – №2 – С. 16-39.
34. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України ХХ століття // Український історичний журнал. – 2008. – №3 – С. 134-149.
35. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна. – 2-е вид., переглянуте і виправлене. – К., 2008.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. Вернадського (Київ);
2. <http://lib-gw.univ.kiev.ua> – Бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Т. Шевченка;
3. <http://www.filosof.com.ua> – Інститут філософії імені Г. Сковороди НАН України (Київ);
4. <http://www.institute@history.org.ua> – Інститут історії України НАН України (Київ);
5. <http://www.inst-ukr.lviv.ua> – Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України (Київ);
6. <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> – Інститут української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України (Київ);
7. Ізборник. Історія України IX- XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації // режим доступу: lytopys.org.ua
8. Інститут історії України НАН України // режим доступу: <http://www.history.org.ua>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ (В ТОМУ ЧИСЛІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Classroom проводиться контроль самостійної роботи та фіксуються результати практичних занять;

– дистанційно на платформі Телеграм проводяться консультації та обговорюються проблемні питання;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 100% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Історія України (для відповідних навчальних програм)»